

אלא שמונתר באכילה משום שאינה נוהגת בשור ובעז.
 שנינו במשנה: שבחלב יש מעילה, וחיבים עליו משום פיגול נותר
 וטמא, מה שאין בן פדום. מבררת הגמרא: מנא הני מילי - מהיכן
 למדנו דברים אלו, שאין מעילה בדם קדשים, ולא חיבים עליהם
 משום פיגול נותר וטמא.
 הגמרא מביאה שלש דרשות למעט דם ממעילה: א. אמר עולא,
 המקור למעט דם ממעילה הוא מדאמר קרא (ויקרא טו ז) כי נפש
 הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח, וממה שנאמר לכם
 לגבי דם הניתן על המזבח יש לדרוש, שאפילו דם קדשים שלכם יהא
 - דינו כמו חולין שהם שלכם ולא של הקדש, ואין בהם מעילה.
 ב. דבי רבי ישמעאל תנא - בבית מדרשו של רבי ישמעאל שנו
 ברייתא, נאמר (שם) ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר, ויש לדרוש
 שה' אומר, לכפרה נתתיו - נתתי את הדם כדי שיכפר עליכם, ולא
 למעילה - ולא החשבתי אותו כדבר שלי, שיש בו מעילה.
 ג. ורבי יוחנן אמר, המקור הוא ממה שאמר קרא (שם) כי הדם הוא
 בנפש וכפר, שמהלשון 'הוא' משמע שתמיד הוא ב'הויה' אחת ואין
 בו שינוי, והיינו שדינו של הדם לפני הכפרה - לפני שתן את
 מתנותיו על המזבח, הוא כלאחר הכפרה, מה -כשם שולאחר
 הכפרה אין בו מעילה בשיירים, שהרי נעשתה מצותו, אף לפני
 הכפרה אין בו מעילה.
 מקשה הגמרא על דברי רבי יוחנן: ואימא - ושמא נאמר להיפך,
 שהתיבה 'הוא' מלמדת שדינו של הדם לאחר הכפרה הוא כלפני
 הכפרה, מה לפני כפרה יש בו מעילה, שהרי עדיין לא נעשתה
 מצותו, אף לאחר כפרה יש בו מעילה. מתרצת הגמרא: לא יתכן
 שלאחר כפרה יש בו מעילה, משום שאין לה -לא מצאנו דבר
 שנעשה מצותו, ומועלין בו, ובהכרח יש לדרוש כפי שדרש רבי יוחנן.
 מקשה הגמרא: וכי לא מצאנו דבר שנעשתה מצותו ומועלים בו,
 והרי תרומת הדישן, דנעשה מצותו ומועלין בו, דתניב (ויקרא א ו)
 והרים את הדישן וגו' ושמו אצל המזבח, ולומדים מכך שהדישן
 הנתרם טעון שימה' דהיינו גניזה, ומבואר שאף על פי שנעשית
 מצותו הוא אסור בהנאה, וכיון שאסור בהנאה משום קדושתו, יש בו
 גם מעילה, ונלמד ממנו אף לדם ששייך בו דין מעילה לאחר שנעשה
 מצותו. מתרצת הגמרא: אין ללמוד מתרומת הדישן שדבר שנעשתה
 מצותו שייך בו דין מעילה, משום שגם על הבגדים שלובש כהן גדול
 ביום הכיפורים נאמר חידוש זה, ונמצא דהוא תרומת הדישן ובגדי
 כהונה שני כתובין הפאין באחד - שני פסוקים המחדשים דין אחד,
 שאחד מהם יכול להלמד מחיבורו במה מצינו, והכלל הוא (קדושין כז)
 שכל שני כתובין הפאין באחד אין מלמדין למקום אחר.
 מקשה הגמרא: הניחא לפי דעת רבנן (יומא כד), דאמר שמה שנאמר
 (ויקרא טו כב) על הבגדים שלובש כהן גדול ביום הכיפורים והניחם
 שם, מלמד שבגדים אלו מעוניין גניזה לעולם, ואסור לכהן גדול
 לעבוד בהם ביום כיפורים אחר, ולכהן הדיוט לעבוד בהם בשאר
 ימות השנה, ונמצא שיש כאן שני כתובים הבאים כאחד, אלא לרבי
 דוקא (שם) דאמר שכונת התורה היא, שלא ישתמש בהן כהן גדול
 לעבודת יום הכיפורים אחר, אבל הם כשרים לעבודת כהן הדיוט
 בשאר ימות השנה, ונמצא שאין בהם מעילה, מאי איכא למימר -
 מה יש ליישב, הרי אין כאן שני כתובים הבאים כאחד, וחזרת
 הקושיא שלמד מתרומת הדישן ששייך איסור הנאה בדבר שנעשה
 מצותו, ונאמר שכונת התורה בתיבה 'הוא', שיש מעילה בדם לאחר
 הכפרה, כמו קודם הכפרה.
 הגמרא מתרצת באופן אחר: אלא הטעם שאין ללמוד מתרומת
 הדשן, הוא משום שגם בעגלה ערופה מצאנו חידוש זה, שהיא
 אסורה בהנאה אף על פי שנעשתה מצותה, ונמצא דהוא תרומת
 הדישן ועגלה ערופה שני כתובים הפאין באחד, וכל שני כתובים
 הפאין באחד אין מלמדין, כפי שהתבאר.
 מקשה הגמרא: הניחא למאן דאמר (קדושין לה) שני כתובים הבאין
 כאחד אין מלמדין, אלא למאן דאמר (שם) ששני כתובים הבאין
 כאחד מלמדין מאי איכא למימר - מה יש ליישב, הרי אפשר ללמוד
 מתרומת הדישן ועגלה ערופה ששייך איסור הנאה בדבר שנעשית
 מצותו. מתרצת הגמרא: אפילו לפי הדעה ששני כתובים הבאים
 כאחד מלמדים, כאן אינם מלמדים, שהרי תרי

מועלין בו - הנהגה מחלב של קרבן מעל, ותיבין עליו משום פיגול
 ונותר וטמא - האוכל בשוגג חלב של בהמה שנתפגלה, או חלב
 קדשים שנותר לאחר זמן אכילתו, וכן טמא שאכל חלב קדשים, חיוב
 להביא חטאת על איסורים אלו, מלבד החטאת שצריך להביא על
 איסור חלב, מה שאין בן פדום שלא חיבים עליו משום איסורים אלו.
 מוסיפה המשנה ומבארת: וחומר בדם - דם חמור מחלב בכך,
 שאיסור אכילת הדם נוהג גם בכמה גם בתיה ובעוף, בין
 בטמאים האסורים באכילה ובין בטהורים, ואילו איסור חלב אינו
 נוהג אלא בכמה מהורה בלכר.

גמרא

שנינו במשנה שיש מעילה בחלב, ומסתימת דברי המשנה משמע
 שמדובר גם בחלב של קדשים קלים, שאף על פי שבחייהם הם
 נחשבים כממון הבעלים ואין בהם מעילה (מעילה ז), לאחר זריקת דמם
 יש מעילה באימוריהם. מבררת הגמרא: מנא הני מילי - מנין שיש
 מעילה באימורי קדשים קלים, לאחר זריקת דמם.
 משיבה הגמרא: אמר רבי ינאי, המקור הוא מדאמר קרא (ויקרא ד ט)
 באשר יורם משור ובה השלמים - אותם האימורים שמפרישים
 משור זבח השלמים, יפרישו מפר כהן משיח, ויש להבין ובי מה
 למדנו משור ובה השלמים לפר כהן משיח, הרי כל אותם אימורים
 מפורשים גם בפר כהן משיח, מעתה הרי זה פא ללמד ונמצא למד
 - ובהכרח ששלמים שלכאורה נכתבו כדי ללמוד מהם, באמת
 נכתבו כדי ללמוד בהם דין מפר כהן משיח, שהפסוק מקיש שור ובה
 השלמים לפר כהן משיח, מה פר כהן משיח יש בו מעילה
 באימוריו, שהרי הוא קודש קדשים, וכבר בחייו היה בו מעילה, אף
 שור ובה השלמים יש בו מעילה באימוריו, לאחר שזרקו את דמו.
 מקשה הגמרא: אמר ליה רבי תנינא לרבי ינאי, בעוניה זו ששנה
 רבי - וכי מכוונת בעיניך אותה ברייתא ששנה רבי, שדרשת דין זה
 מפסוק אחר, שכן שנינו בברייתא, רבי אומר, מה שנאמר לגבי
 קדשים קלים (ויקרא טו ט) כל חלב לה', בא לרבות אימורי קדשים
 קלים למעילה, וכונת הפסוק שגם חלב קדשים קלים הוא מקדשי
 ה' שנאמרו בפרשת מעילה (ויקרא טו ט), והנהגה ממנו מעל. מתרצת
 הגמרא: אמר אביי, איצטרף - צריך את שני הפסוקים, דאי כתב
 רקמנא - שאם התורה היתה כותבת רק כל חלב לה', הוה אמינא
 חלב אין - הייתי יכול לומר שרק בחלב יש מעילה, אבל ביונתרת
 הכבר ושתי הפליות שאינם נקראים 'חלב', לא נוהג דין מעילה, ולכן
 כתב רקמנא באשר יורם משור זבח השלמים, שמשמע שכל מה
 שמורם משור זבח השלמים הוקש לפר כהן משיח, ויש בו מעילה.
 ואי כתב רקמנא רק באשר יורם, הוה אמינא חלב אליה דליאת
 בשור לא - שאם הביא כבש לשלמים אין מעילה באילתו, אף על פי
 שמקריבים אותו, שהרי בפסוק מוזכר שור זבח השלמים, ואילת
 שור איננה קריבה, ולכן כתב רקמנא כל חלב, לרבות אילת הכבש
 למעילה, שהרי מצאנו שגם היא נקראת 'חלב', כמו שנאמר (ויקרא ג
 ט) חלבו האליה תמימה.
 הגמרא מקשה על סוף דברי אביי: אמר ליה רב מרי לרב זבדי, אי
 אליה איקראי חלב - אם באמת אילת כבש נקראת 'חלב', התיסקר
 באכילה - מדוע אינה אסורה באכילה.
 אמר ליה רב זבדי, עליו אמר קרא - כדי להוציא מקושייתך נאמר
 בפסוק (ויקרא א ב) כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו, שמשמע מכך
 שהאיסור הוא דווקא בדרך הנהגה בשור וכשב ועז, שבשלשתם
 הוא עומד להקרבה, ולמעט אליה שאינה עומדת
 להקרבה בשור ועז.
 הגמרא מביאה תירוץ נוסף על קושיית רב מרי, מדוע אילת כבש
 אינה אסורה באכילה כדן חלב: רב אשי אמר, חלבו האליה
 איקרי - אילת כבש נקראת 'חלב האליה', כלשון הכתוב (ויקרא ג ט)
 חלבו האליה, אבל חלב סתמא לא איקרי - איננה נקראת סתם
 'חלב', ולכן אינה אסורה באכילה.
 מקשה הגמרא: אלא מעתה שאילת כבש אינה נקראת 'חלב', אם כן
 לא ימעלו בה, שהרי המקור לכך שיש מעילה בחלב הוא מהפסוק
 (ויקרא טו ט) כל חלב לה'. מסיקה הגמרא: אלא מהוורתא בדרך זבדי
 - התירוץ הברור הוא מה שתיירץ רב זבדי, שאליה נקראת 'חלב',

54 המשנה מבארת הדברים שאינם מקבלים טומאה כשהם בפני עצמם,
 55 וכשהם מחוברים לבשר מקבלים טומאה עם הבשר, וגם מצטרפים
 56 עם הבשר להשלימו לשיעור כביצה לטמא את אחרים הנוגעים בו.
 57 העור של בהמה שהיא דבוקה לחתיכת בשר, והרומב - הליחה
 58 היוצאת מן הבשר והיא קרושה על גבי הבשר, והקניפה - התולין
 59 שנותנים על הבשר, והאכל - חתיכות קטנות של בשר שנשארו
 60 דבוקים לעור בשעת ההפשטה שהם ביחד עם בשר, והעצמות שיש
 61 בתוכם מוח, והמוח חשוב אוכל, והגידין של בהמה המחוברים
 62 לחתיכת בשר, והחלק התחתון של הקרניים במקום שהם מחוברים
 63 לבהמה ששם הם רכים, ודבוק בהם חתיכת בשר, והטלפים -
 64 הפרסות של בהמה שדבוק בהם חתיכת בשר, כל הדברים האלו,
 65 מצטרפין עם הבשר שנטמא להשלימו לשיעור כביצה לטמא
 66 טומאת אוכלין, אבל אם מנבילה הם, ואין בבשר הנבילה כוית, לא
 67 - אינם מצטרפים עם הבשר להשלימו לשיעור כוית לטמא טומאת
 68 נבלות, שלא נתרבו שומרים לטומאת נבילות. וכן הדברים הנאכלים
 69 ביחד עם הבשר, אף שחשובים כאוכל אגב הבשר ומטמאים טומאת
 70 אוכלים, אמנם אין דינם כנבילה, הלכך אינם מטמאים טומאת
 71 נבילה.
 72 המשנה מביאה דבר נוסף שנוהג בו טומאת אוכלין ואין נוהג בו
 73 טומאת נבילה: ביצא בו, ישראל השוקט פהמה טמאה לצורך
 74 עיבד כוכבים, והבהמה עדיין מפרקת - מנענעת את אבריה ולא
 75 מתה לגמרי, אם נגעה בשרץ וחזרה ונגעה באוכלים, הרי היא
 76 מטמאה אותם טומאת אוכלין, אבל לא מטמאה אותם טומאת
 77 נבלות עד שתמות, לפי שלגבי טומאת נבילה כתוב (ויקרא יא לט) וכי
 78 ימות מן הבהמה, ולמדים מכאן שאין דין טומאת נבילה נוהגת עד
 79 שתמות הבהמה, וכל זמן שהבהמה מפרקת הרי היא כחיה (לעיל ל),
 80 אמנם לגבי טומאת אוכלין, כיון ששחטה ישראל לצורך נכרי, מועלת
 81 השחיטה להחשיבה כאוכל, או עד שיתיו (יחיתוך) את ראשה, שאו
 82 דינה כמותה אפילו במפרקת, ונמצא שריפה הכתוב לטמא טומאת
 83 אוכלין יותר ממה שריפה לטמא טומאת נבלות.
 84 רבי יהודה אומר, האלל המכונם - הנאסף במקום אחד, אם יש בו
 85 כפות במקום אחר, כיון שהחשיבו וכנסו אינו בטל, והרי הוא חשוב
 86 כבשר נבילה, ואם נגע בו, ונכנס לבית המקדש או אכל בשר קודש,
 87 חייב עליו כרת.

88 **נמרא**
 89 הגמרא מביאה ברייתא ששנינו בה כדון ששנינו במשנה, ששומרים
 90 אינם מצטרפים לטומאת נבילה: תנינא להא דתנו רבנן - שנינו
 91 במשנה כדברי הברייתא, שומרים מצטרפים עם האוכל לטמא
 92 טומאת אוכלים שהיא טומאת קלה, ולא - אבל אין השומרים
 93 מצטרפים עם הבשר לטמא טומאת נבילה שהיא טומאת חמורה.
 94 הגמרא מבררת מדיכן למדים ששומר מצטרף לטומאת אוכלים.
 95 מבררת הגמרא: מה ששנינו שיש דין שומרים לטומאת קלה, מנלן.
 96 משיבה הגמרא: דתנא רבי ישמעאל, נאמר אצל טומאת
 97 אוכלים (ויקרא יא לו) 'על כל זרע זרע ואשר יזרע' וגו', והכתוב 'אשר
 98 יזרע' מלמדנו, שהזרעים מטמאים אפילו בדרך שבני אדם מוציין
 99 אותם לזריעה, והיינו חטה כשהיא בתוך קליפתה החיצונה,
 100 ושעורה כשהיא בתוך קליפתה, וערשים כשהם בתוך קליפתה,
 101 ומכאן למדנו שהשומר מצטרף עם האוכל לטמא טומאת אוכלים.
 102 הגמרא מבררת מדיכן למדים שאין שומר מצטרף לטומאת נבילה.
 103 מבררת הגמרא: מה ששנינו ולא שומרים לענין טומאת חמורה,
 104 מנלן. משיבה הגמרא: דתנו רבנן, נאמר אצל טומאת נבילה, 'הנגע
 105 בנבלתה טמא' (שם יא לו), ותיבת 'בנבלתה' מלמדנו, שדווקא הנוגע
 106 בבשר הנבילה עצמה נטמא, ולא הנוגע בעור של בהמת נבילה
 107 שאין עליו כפות בשר, שאף אם העור משלמה לשיעור כוית, אינה
 108 מטמאה שומרים נבילה, שאין שומרים מצטרפים עם האוכל לטמא
 109 טומאת נבילה,

1 מיעוטי פתיבי - בשני המקומות כתובים לשונות ממעטים, הקא
 2 לגבי תרומת הדשן, פתיב (ויקרא א' א) 'ישמו אצל המזבח', ומוזה שלא
 3 כתוב 'ישם' אלא 'ישמו', יש ללמוד שדווקא אותו צריך לגנוז ולא
 4 דבר אחר, וכן התם לגבי עגלה ערופה פתיב (דברים כא ו) 'הערופה',
 5 והה"א הראשונה שלכאורה מיותרת באה ללמד, שדווקא בעגלה
 6 נוהג דין זה.
 7 אחר שהתבאר שישנם שלשה לימודים למעט דם ממעילה, מבארת
 8 הגמרא מנין למעט דם גם מפיגול ונותר וטמא: שואלת הגמרא:
 9 והלתא קראי למה לי בדם - מדוע צריך שלשה לימודים למעט דם
 10 ממעילה. משיבה הגמרא: באמת לא צריך את שלשתם למעט
 11 ממעילה, אלא חד למיעוטי מנותר - ודרשה אחת נצרכת למעט דם
 12 מאיסור נותר, וחד למיעוטי ממעילה - ודרשה אחת ממעטת דם מדין
 13 מעילה, וחד למיעוטי מטומאה - ודרשה אחת ממעטת דם מאיסור
 14 טומאה.
 15 הגמרא מבארת מנין שאין בדם איסור פיגול: אבל למעט דם מפיגול
 16 לא צריך קרא, דתנן (ובחים מג), כל דבר שיש לו דברים אחרים
 17 שמתירין אותו, בין אם הם מתירים אותו לאכילת אדם, כגון בשר
 18 קדשים שזריקת הדם מתירה אותו באכילה לכהנים, ובין אם הם
 19 מתירים אותו למזבח, כגון עולה שזריקת הדם מתירה להקטיר
 20 אבריה על המזבח, חייבין עליו משום פגול - אם חשב הכהן באתח
 21 מעבודת הדם מחשבת פיגול, האוכל מאותם דברים שהדם שחדם
 22 אותם, חייב כרת כדן אוכל פיגול, אבל דבר שאין לו דברים אחרים
 23 שמתירים אותו, אין חייבים עליו משום פיגול, משום שיעקר דין פיגול
 24 נאמר בפרשת שלמים (ויקרא יח), ושלמים יש להם דברים שמתירים
 25 אותם לאדם ולמזבח, ולומדים מהם רק לדברים הדומים להם בכך,
 26 ודם גופיה מתיר הוא - והרי דם אין לו מתירים, אלא הוא מתיר את
 27 עצמו, ולכן פשוט שאין בו פיגול.

28 **הדרן עלך כל הבשר**

29 **פרק תשיעי - העור והרומב**

30 **משנה**
 31 בפרק זה יבואר דיני טומאת אוכלים וטומאת נבילות. אוכל שנטמא
 32 הרי הוא מטמא אוכלים ומשקים אחרים הנוגעים בו, אמנם אינו
 33 מטמא אלא אם יש בו שיעור כביצה (ומא פ). שומר, היינו דבר שהוא
 34 מחובר לאוכל ושומר את האוכל שלא יתקלקל, כגון קליפה של פרי,
 35 אף על פי שאינו ראוי לאכילה כלל, הרי הוא מקבל טומאה מדין
 36 שומר, ואף מצטרף עם האוכל להשלימו לשיעור כביצה לטמא את
 37 אחרים הנוגעים בו, שריבה הכתוב שומר האוכל לדין טומאת
 38 אוכלים כפי שיתבאר להלן בגמרא. ידות האוכלים, היינו דבר
 39 שהאוכל נאחו על ידו ומשמש לאוכל בתורת יד, כגון עצם שיש
 40 בראשה בשר, שהעצם משמשת כיד לבשר שבראשה, הרי היא
 41 מוציאה ומכניסה את הטומאה, שאם הבשר שבראשה טהור ונגעה
 42 טומאה בעצם, הרי היא מכניסה את הטומאה לבשר ונטמא הבשר,
 43 וכן אם הבשר שבראשה טמא ונגעה העצם באוכל טהור נטמא
 44 האוכל, שהעצם מוציאה את טומאת הבשר לאוכל הטהור, שריבה
 45 הכתוב ידות האוכלים להכניס ולהוציא את הטומאה, אמנם ידות
 46 אינן כשומר לענין להצטרף עם האוכל, שאם אין באוכל שיעור
 47 כביצה אלא בצירוף היד, אין היד מצטרפת עם האוכל להשלימו
 48 לשיעור כביצה. יש דברים שאין הדרך לאוכלם בפני עצמם, אמנם
 49 כשהם ביחד עם אוכל, הדרך הוא לאוכלם עם האוכל, כגון
 50 התבלינים, ודברים אלו כשהם בפני עצמם אינם נחשבים כאוכל
 51 ואינם מקבלים טומאה, אבל כשהם מחוברים לאוכל נחשבים כאוכל
 52 אגב האוכל ומקבלים טומאה, ואף מצטרפים עם האוכל להשלימו
 53 לשיעור כביצה לטמא את אחרים הנוגעים בו.